

Schorrengrasmineermot *Elachista stabilella* (Lepidoptera: Elachistidae) nieuw voor de Belgische fauna

Davy De Grootte, Regis Nossent & Stijn Baeten

Samenvatting. Op 8 augustus 2020 werden 3 exemplaren van de schorrengrasmineermot — *Elachista stabilella* (Stainton, 1851) (Elachistidae) gevangen in Het Zwin te Knokke (West-Vlaanderen), leg. Stijn Baeten, Dan Sloomakers, Regis Nossent, Eef Thoen en Joris Elst. Enkele weken later, op 20 september 2020, werd een exemplaar gevangen en gefotografeerd in de Heurnemeersen in Oudenaarde (Oost-Vlaanderen), leg. Davy De Grootte. Dit betreffen de eerste waarnemingen van deze soort in België. Een korte beschrijving van de levenswijze en de verspreiding in Europa wordt weergegeven.

Abstract. On 8 August 2020 3 male specimens of *Elachista stabilella* (Stainton, 1851) (Elachistidae) were trapped at light in Zwin, Knokke (West Flanders), leg. Stijn Baeten, Dan Sloomakers, Regis Nossent, Eef Thoen and Joris Elst. On 20 September 2020, another specimen was collected and photographed in the Heurnemeersen at Oudenaarde (East Flanders), leg. Davy De Grootte. These are the first records of this species for the Belgian fauna. Information about its biology and distribution in Europe is provided.

Résumé. Le 8 août 2020, 3 mâles de *Elachista stabilella* (Stainton, 1851) (Elachistidae) ont été attrapés à la lumière au Zwin, à Knokke (Flandre-Occidentale), leg. Stijn Baeten, Dan Sloomakers, Regis Nossent, Eef Thoen et Joris Elst. Un autre exemplaire a été attrapé et photographié le 20 septembre 2020 au Heurnemeersen, à Oudenaarde (Flandre-Orientale), leg. Davy De Grootte. Il s'agit des premières mentions de cette espèce en Belgique. Des informations concernant la biologie et la distribution en Europe sont données.

Key words: Belgium — Faunistics — First record — *Elachista stabilella*.

De Grootte D.: Misweg 68, 9700 Oudenaarde, Belgium. dgdavy1980@gmail.com

Nossent R.: Florastraat 96, 9050 Gentbrugge, Belgium. nossent_regis@yahoo.com

Baeten S. Wilgendaalstraat 20, 2900 Schoten, Belgium. stijn.baeten@uantwerpen.be

DOI: 10.6084/m9.figshare.20402481

Inleiding

In de nacht van 7 op 8 augustus 2020 werd in Het Zwin te Knokke (WV) een nachtvlinderinventarisatie uitgevoerd. Hierbij werden 3 skinner-vallen opgesteld aan 'de Haas', 1 skinner-val aan de vogelringsite en nog eens 3 in de Zwinvlakte. Bij een minimumtemperatuur van meer dan 20°C werden die nacht 190 nachtvlindersoorten gevangen, waaronder heel wat interessante, habitattypische soorten zoals Lamsoorvedermot — *Agdistis bennetii* (Curtis, 1833), Zeeuwse grasworteluil — *Apamea oblonga* (Haworth, 1809) en Echtwalstrosspanner — *Phibalapteryx virgata* (Hufnagel, 1767). Na het uitvoeren van de determinaties en het fotograferen werden verschillende vlinders van de moeilijk te determineren genera *Scrobipalpa*, *Caryocolum* en *Elachista* ingezameld om soortbepaling via genitaalcontrole uit te voeren.

In de nacht van 19 op 20 september werden 4 skinner-vallen uitgezet in de Heurnemeersen te Oudenaarde (OV), deelgebied Snippenweide. Er werden enkele leuke soorten gevangen zoals Satijnboogbladroller — *Acleris lorquiniana* (Duponchel, 1835) en Zandkleurige borstelmoet — *Epermenia falciformis* (Haworth, 1825). Hierbij werd tevens een kleine *Elachista* gevangen, waaraan niet meteen een naam kon gegeven worden. Het exemplaar werd verzameld en met behulp van de uiterlijke kenmerken gedetermineerd als Schorrengrasmineermot — *Elachista stabilella* (Stainton, 1851). Het genitaalpreparaat bevestigde deze determinatie, het betrof een mannelijk exemplaar. Kort na deze identificatie bevestigde de door Ruben Recour

uitgevoerde genitaalcontrole van de in het Zwin gevangen *Elachista's* dat het daar eveneens om *Elachista stabilella* ging, een nieuwe soort voor België.

Biotoop

De drie mannetjes afkomstig uit het Zwin werden gevangen midden in de Zwinvlakte. De omgevende vegetatie rondom de drie lichtbakken bestond uit talrijke zoutminnende en zouttolerante plantensoorten zoals lamsoor — *Limonium vulgare* Mill., zeekralen — *Salicornia* sp. en zulte — *Tripolium pannonicum* (Jacq.) Dobrocz., terwijl op een nabijgelegen hoger gelegen richeltje zeekweek — *Elymus athericus* (Link) Kerguelen domineerde.

Het mannelijk exemplaar uit de Heurnemeersen werd gevangen in een moerasvegetatie, met veel riet — *Phragmites australis* (Cav.) Steud., grote zeggenvegetatie en moerasruigte met Koninginnekruid — *Eupatorium cannabinum* L., Echte valeriaan — *Valeriana officinalis* L. en Grote kattenstaart — *Lythrum salicaria* L.

Taxonomie

De familie *Elachistidae* kent een wereldwijde verspreiding en telt ongeveer 400 soorten (van Nieukerken *et al.* 2011). In België zijn momenteel 54 soorten *Elachista* gekend (De Prins & Steeman 2021). Met de toevoeging van Schorrengrasmineermot komt de teller op 55 te staan.

Fig. 1. *Elachista stabilella* (Stainton, 1851), Heurnemeersen, Oudenaarde (East Flanders), 20.ix.2020, leg. Davy De Grootte. © Davy De Grootte.

Beschrijving

De Schorrengrasmineermot is ongeveer 7–8 mm groot en kenmerkt zich door de witte kop en witte veeg in de franje bij de vleugelpunt. De smalle voorvleugel van het mannetje is zwart-grijs met een slordige, witte middenband met zig-zag verloop. Tussen de witte, driehoekige voorrand- en tornusvlek zitten zwarte schubben. De franje is grijs met een witte lijn aan de binnenzijde van de zwarte franjelijijn. De grondkleur van de voorvleugel van de wijfjes is grijs voor de witte middenband en zwart voorbij de middenband. De voorrand- en tornusvlek zijn duidelijker en witter dan bij de mannetjes. Het genitaalpreparaat is herkenbaar door de lange, smalle valven, voorzien aan het uiteinde van een stekel en aan de vorm van de socius, die hol is aan de binnenzijde en naar een punt loopt.

Biologie

De soort is polyfaag op uiteenlopende grassoorten — *Poaceae* zoals Struisgras — *Agrostis* sp., oot — *Avena fatua* L., Rietzwenkgras — *Festuca rubra* L., Gevinde kortsteel — *Brachypodium pinnatum* P. Beauv., boskortsteel — *B. sylvaticum* P. Beauv., struisriet — *Calamagrostis* sp., Ruwe smele — *Deschampsia cespitosa* (L.) P. Beauv., Bosgierstgras — *Milium effusum* L. en het niet in België voorkomende *Poa badensis* Haenke ex Willd. (Bland 1996). De larve is geel met lichtbruine kop en thoracale plaat en is te vinden van februari tot eind mei en opnieuw van juni tot juli. De gelige, vrij lange, smalle

gangmijn loopt van de bladtop naar de stengel. Vaak zitten er verscheidene larven in 1 mijn. De verpopping gebeurt buiten de mijn. In Groot-Brittannië kent de soort twee vliegperiodes. De eerste generatie vliegt van eind mei tot midden juni terwijl de tweede generatie van eind juli tot begin augustus wordt waargenomen. Soms wordt een derde generatie vastgesteld in oktober (Bland 1996). De waarneming van drie mannetjes in het Zwin valt mooi in de tweede vliegpiek, terwijl het exemplaar van de Heurnemeersen wellicht een derde generatie betreft.

Verspreiding

De soort is reeds vastgesteld in Denemarken, Duitsland, Groot-Brittannië, Hongarije, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Zweden, en Zwitserland (Karsholt 2019).

In Nederland wordt schorrengrasmineermot bijna uitsluitend uit Zeeland in zilte milieus aangetroffen. De locatie in het Zwin sluit hier goed bij aan. De waarneming in de Heurnemeersen, een eutroof laagveenmoeras in het binnenland, ligt iets minder voor de hand, hoewel de laatste jaren ook in Nederland meerdere exemplaren in het binnenland werden vastgesteld. Veel *Elachista*-soorten blijven echter wat onder de radar omwille van de moeilijke identificatie; niet iedereen focust zich bovendien op de kleinste nachtvlinders. Potentiële waardplanten als Rietzwenkgras en Ruwe Smele komen alvast voor in de Heurnemeersen en omgeving.

Dankwoord

Wij danken graag Ruben Recour en Tymo Muus om mee te helpen bij het tot stand komen van de

determinatie. Verder wordt het Agentschap voor Natuur en Bos en Natuurpunt Oudenaarde Plus bedankt voor de toelating om nachtvlinderinventarisaties uit te voeren in respectievelijk het natuurreserveaat het Zwin en de Heurnemeersen.

Referenties

- Bland K. P., 1996 Elachistidae. — *In*: Emmet A. M. (Ed.) *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland 3: Yponomeutidae – Elachistidae*. 1ste editie, Harley Books, Colchester, 452 pp.
- De Prins W. & Steeman C. 2003–2022. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — <https://projects.biodiversity.be/lepidoptera> [geraadpleegd 19 maart 2022].
- Karsholt O. 2017. Fauna Europaea: Elachistidae. — *In*: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds.) *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths*. Version 2017.01. — https://fauna-eu.org/cdm_dataportal/taxon/500dbdb7-e100-4860-b334-a8c03c2604c1 [geraadpleegd 17 maart 2022].
- Van Nieukerken E. J., Kaila L., Kitching I. J., Kristensen N. P., Lees D. C., Minet J., Mitter C., Mutanen M., Regier J. C., Simonsen T. J., Wahlberg N., Yen S-H., Zehner R., Adamski D., Baixeras J., Bartsch D., Bengtsson B. Å., Brown J. W., Bucheli S. R., Davis D. R., De Prins J., De Prins W., Epstein M. E., Gentili-Poole P., Gielis C., Hättenschwiler P., Hausmann A., Holloway J. D., Kallies A., Karsholt O., Kawahara A. Y., Koster S. J. C., Kzolov M. V., Lafontaine J. D., Lamas G., Landry J-F., Lee S., Nuss M., Park K-T., Penz C., Rota J., Schintlmeistere A., Schmidt C., Sohn J-C., Solis M. A., Tarmann G. M., Warren A. D., Weller S., Yakovlev R. V., Zolotuhin V. V. & Zwick A. 2011. Order Lepidoptera Linnaeus, 1758. — *In*: Zhang, Z.-Q. (Ed.) *Animal biodiversity: An outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness*. *Zootaxa* **3148**(1): 212–221.
-